

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSİNİYE YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/37780)

Karar Tarihi: 20/10/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Volkan ÇAKMAK
Başvurucu : Hüsniye YILDIRIM
Vekili : Av. Rukiye Leyla SÜREN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şüpheli ölüm olayına ilişkin olarak etkili soruşturma yapılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/12/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Bireysel Başvuru Öncesi Dönem

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
6. Başvurucunun kızı A.Y., İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinde bulunan ve gümrük müşavirliği alanında faaliyet gösteren işyerindeki odasının penceresinden 28/2/2018 tarihinde düşerek yaralanmıştır.
7. Olayın akabinde özel bir hastaneye götürülen A.Y. tedaviye cevap vermeyerek aynı gün hayatını kaybetmiştir.

8. İstanbul Morg İhtisas Dairesi tarafından düzenlenen 1/3/2018 tarihli Otopsi Tutanağı'nda *A.Y.nin genel beden travmasına bağlı atlantooksipital ayrışma, seri kot kırıkları, pelvis, ekstremiteler kemik kırıklarıyla iç organ hasarı sonucu gelişen iç kanama ve beyin kanaması sonucu öldüğü* ifade edilmiştir. Aynı Kurum tarafından düzenlenen 3/9/2018 tarihli ayrıntılı otopsi raporunun sonuç kısmında da benzer ifadelere yer verilmiştir.

9. Sefaköy Polis Merkezi Amirliği ile Küçükçekmece İlçe Emniyet Müdürlüğü Asayiş Büro Amirliği tarafından şüpheli ölüm olayı nedeniyle işyerinde çalışanların, tanıkların, olaya ilişkin malumatı olabilecek kişilerin bilgisine başvurulmuş ve bilgi alma tutanakları düzenlenmiştir.

10. Başvurucu 5/3/2018 tarihinde Sefaköy Polis Merkezi Amirliği nezdinde kızının şüpheli gördüğünü ifade ettiği ölüm olayı ile ilgili tüm araştırmanın yapılmasını istediğini belirterek tespit edilecek herhangi bir şüpheliden davacı ve şikâyetçi olmuştur.

11. Başvurucu, gerek Sefaköy Polis Merkezi Amirliği gerekse Küçükçekmece Başsavcılığında alınan ifadelerinde kızının çalıştığı işyerinin müşterisi olan O.T. ile ilişkisinin olduğunu ve bu kişinin araştırılmasını istediğini belirtmiştir.

12. Küçükçekmece Başsavcılığı olaya ilişkin olarak başlattığı soruşturma sürecinde tanık ve müşteki ifadelerine başvurmuştur.

13. Küçükçekmece Başsavcılığı 25/9/2018 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Gerekçede *maktulün bir başkası tarafından atıldığına, intihara yönlendirildiğine dair bir delil bulunmadığı* ifade edilmiştir.

14. Başvurucunun söz konusu karara itirazı Bakırköy 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 23/10/2018 tarihinde reddedilmiştir.

15. Başvurucu itirazın reddine dair kararı 20/11/2018 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 19/12/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Dönem

16. Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığının A.Y.nin şüpheli ölümüne dair yeni delil ortaya çıkması nedeniyle 25/9/2018 tarihli kovuşturmaya yer olmadığı kararının kaldırılması istemi Bakırköy 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 26/3/2019 tarihli kararı ile kabul edilmiş ve kovuşturmaya yer olmadığı kararı kaldırılarak soruşturma dosyası Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığına iade edilmiştir. Bu karar üzerine soruşturma 2019/11064 sayılı dosya üzerinde yeniden açılmış ve O.T. hakkında Küçükçekmece 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 2/12/2019 tarihinde yakalama kararı verilmiş olup soruşturmanın devam ettiği anlaşılmaktadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 20/10/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, kızının ölümünün intihar sonucu gerçekleşmediğini gösteren birçok emare bulunmasına karşın Cumhuriyet Başsavcılığınca eksik inceleme yapılarak kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

19. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.”

20. Anayasa'nın “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, ... Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

22. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, kızının ölümüyle sonuçlanan olayla ilgili etkili bir soruşturma yapılmaması nedeniyle yaşama hakkının ihlal edilmesine ilişkin olduğundan incelemenin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında yapılması gerekir.

23. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 50).

24. Yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve varsa sorumluların hesap vermelerini sağlamak amacıyla devletin doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmesi gerektiğini kabul eden Anayasa Mahkemesi, etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediğini incelerken bazı kriterleri dikkate almaktadır. Bu kriterler şöyledir:

-Yetkili makamların resen ve derhâl harekete geçerek ölüm olayını aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 57)

-Kamu görevlilerinin güç kullanımı sonucu gerçekleşen ölümler yönünden soruşturma makamlarının olaya karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olması (*Cemil Danışman*, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 96)

-Soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olması ve ölen kişinin yakınlarının soruşturmaya gerekli olduğu ölçüde, etkili katılımlarının sağlanması (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 58)

-Soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi (*Salih Akkuş*, B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 30).

25. Anayasa'nın yaşama hakkını güvence altına alan 17. maddesi ile devletin temel amaç ve görevlerini belirten 5. maddesi birlikte değerlendirildiğinde meydana gelen ölüm olaylarının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekmektedir. Ancak yürütülen bu soruşturma belirli bir kişinin sorumlu olup olmadığıyla sınırlı olmamalı, olayın tüm yönlerini ortaya koyacak kapsamda ve nitelikte olmalıdır. Nitekim soruşturmanın etkili olup olmadığına ilişkin değerlendirme, yürütülen soruşturma bir bütün olarak incelendikten sonra yapılabilecektir (*Gülcan Keleş ve diğerleri*, B. No: 2014/797, 22/03/2017, § 30).

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Bireysel başvuru hakkı*" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmiş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

28. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru *ikincil nitelikte bir hak arama yolu* olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

29. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır (*Bayram Gök*, B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 17). Bu kapsamda temel hak ve hürriyetlerle ilgili hukuk sisteminin koruma mekanizmalarının öncelikle işletilmesi gerekmektedir. Bu nedenle ihlal iddialarına ilişkin olarak öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi gerekmektedir. Ancak somut olayın koşulları itibarıyla başvuru yollarının tüketilmesinin yarar sağlamayacağı veya etkili olmadığına anlaşılması hâlinde anılan yollar tüketilmeden yapılan bir başvuru incelenebilir (*Şehap Korkmaz*, B. No: 2013/8975, 23/7/2014, § 33).

30. Başvuru yollarının tüketilmesi meselesine ilişkin anılan içtihadın ortaya çıkışında, soruşturmanın etkililiği araştırılırken olayın tüm boyutlarıyla ele alınarak bir bütün olarak irdelenmesi gerekliliğinin gözönünde bulundurulduğu anlaşılmaktadır (*Dilek Genç ve diğerleri* [GK], B. No: 2014/3944, 1/2/2018, § 55).

31. Başvurucunun yaşam hakkının ihlali iddiasına esas aldığı ve 25/9/2018 tarihli kovuşturmayaya yer olmadığı kararı ile sonlandırılan soruşturma süreci yeni delil ortaya çıkması nedeniyle Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2019/11064 sayılı

dosya üzerinde yeniden başlatılmıştır. Kovuşturmaya yer olmadığı kararı ile sonlandırılan sürecin yeniden başlatılması, delillerin toplanması, olayın tüm yönleri ile aydınlatılması hususunda bir özensizliğe işaret etmektedir. Bununla birlikte bu özensizliğin kovuşturmaya yer olmadığı kararından kısa bir süre sonra yeniden soruşturmaya başlanması nedeniyle yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu yönünden bu aşamada bir sorun teşkil etmediği kanaatine ulaşılmıştır. Diğer taraftan mevcut durumda başvuru sahibinin yeniden başlatılan sürecin etkili olmadığına, makul bir özen ve süratle yürütülmediğine dair bir iddiası da söz konusu değildir.

32. Soruşturmanın etkili olup olmadığına ilişkin değerlendirme, yürütülen soruşturma bir bütün olarak incelendikten sonra yapılabileceğinden ve henüz sonuçlanmamış bir soruşturma süreci söz konusu olduğundan yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu yönünden bir değerlendirme yapılması bu aşamada mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla başvuru konusu olay hakkında devam eden yargılama sürecini kapsayacak şekilde bir bütün olarak soruşturmanın etkisizliği, sürecin makul sürede tamamlanmadığı yönünde bir iddia da olmadığı dikkate alındığında yaşam hakkı kapsamında başvuru yolunun tüketilmediği sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 20/10/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ